

Devizaalapú kölcsönszerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránti perben a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítását megelőző jogszabályi feltételek [2014. évi XXXVIII. tv. (DH1. tv.) 4. § (1) és (6) bek.; 2014. évi XL. tv. (DH2. tv.) 37. § (1) és (2) bek.; 1952. évi III. tv. (Pp.) 130. § (1) bek. d) és f) pontjai, 155/A. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás, a kereseti kérelem

- [1] A felperesek 2015. május 27-én előterjesztett keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperessel 2008. július 8. napján létrejött kölcsönszerződésben az alperes számára egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító II/3. pont tisztességtelen és ezért semmis. A szerződés egyéb rendelkezéseinek érvénytelenségét nem állították.

Az első- és a másodfokú végzés

- [2] Az elsőfokú bíróság végzésével a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) 37. § (1) és (2) bekezdése, valamint a Pp. 130. § (1) bekezdés j) pontja alapján. A végzése indokolásában kifejtette, a felperesek a hiánypótlásra szóló felhívás ellenére nem terjesztettek elő a DH2. tv. 37. § (1) bekezdése szerinti kereseti kérelmet. Nem jelölték meg ugyanis, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása esetére az érvénytelenség mely jogkövetkezményének alkalmazását kérik, és keresetük nem tartalmazott a felek közötti elszámolásra kiterjedő, összegszerűen megjelölt határozott kérelmet sem.
- [3] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság határozatát - eltérő indokok mellett - helybenhagyta. A felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította. Végzése indokolásában egyebek mellett kifejtette, hogy jelen ügyben a DH2. tv. 37. § (1) bekezdése nem alkalmazandó. A keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására ezért a Pp. 130. § (1) bekezdés j) pontja alapján, a hiánypótlás teljesítésének elmulasztása miatt, nem kerülhetett sor. A másodfokú bíróság megítélése szerint a kereset elbírálása a Pp. 130. § (1) bekezdés d) vagy f) pontja szerint minősülő perakadályba ütközött, ami nem változtat azon a tényen, hogy a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett utasítani. Végzésében rögzítette, az egyoldalú kamat, költség, díj emelésére vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelensége már nem vizsgálható. Ha ugyanis a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1. tv.) 6. §-a szerinti per befejeződött, az abban hozott döntés - az Alkotmánybíróság határozatai szerint - kvázi közérdekű perben hozott döntésnek minősül, így ítélt dolgot eredményez. Amennyiben ilyen perre nem került sor, a DH1. tv. 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem megdönthetlenné vált.
- [4] Az ítéletábra az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkére, az EBH 2005.1320. számú határozatra utalással utasította el. Úgy ítélte, a felperesek nem konkrét uniós szabályok értelmezését kérték, ezért ilyen eljárás kezdeményezésére nincs lehetőség.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [5] A jogerős végzés ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérték, hogy a Kúria a jogerős határozatot helyezze hatályon kívül, és helyette a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozzon, kereseti kérelmüknek adjon helyt. Kérték továbbá, hogy a Kúria állapítsa meg, az eljáró bíróságok a keresetlevelüket ténylegesen a Pp. 130. § (1) bekezdés b) és f) pontjai alapján utasították el. Állították, hogy a felülvizgálni kért végzés a fogyasztói szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) egyes cikkeivel, elsődlegesen a 6. és 7. cikkben írtakkal ellentétes, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210. § (3) bekezdésének, 213 § (1) bekezdés d) pontjának rendelkezéseit sérti. Hivatkoztak arra, hogy alaptörvényellenes a DHL tv. és a DH2. tv. számos rendelkezése. Álláspontjuk szerint kereseti kérelmük érdemi elbírálása körében a bíróságoknak a vonatkozó EU-jogi rendelkezéseket és joggyakorlatot is figyelembe kell venniük. E körben előadták az EU-jog fogyasztóvédelmi szabályait akként kell értelmezni, hogy - bár keresetük nem vitásan kizárólag a kölcsönszerződés II.3. pontja tisztességtelenségének megállapítására irányult - a bíróságnak hivatalból, jogkövetkezmények levonása nélkül kellett volna vizsgálnia a kölcsönszerződés egyéb rendelkezéseinek tisztességtelenségét, így a I.2.d. pontban, II.2. pontban, az 1.1. pontban, a III.2. pontban és a VI. pontban írtakat. E körben hivatkoztak a Fővárosi ítéltábla 5. Pf. 21.699/2013/4. számú határozatában kifejtettekre. A felperesek állították, a devizahitel tárgyában hozott törvények nem alkalmazandóak, mert az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti joggal szemben. A jogerős végzés amiatt jogszabálysértő, mert figyelmen kívül hagyja az uniós jog alkalmazásának kötelezettségét. E körben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését is kérték.
- [6] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [7] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozták, ezért a Kúria először azt vizsgálta, hogy az EUMSZ. 267. cikk (3) bekezdése alapján előterjesztési kötelezettsége fennáll-e. Az EUMSZ. 267. cikk (2) bekezdése szerint ezen eljárás kezdeményezésére akkor kerülhet sor, ha az Európai Unió Bíróságától (a továbbiakban: EU Bíróság) a konkrét jogvita eldöntése szempontjából lényeges uniós jogszabály értelmezése szükséges. Nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, ha a felmerülő jogkérdés az ügy elbírálása szempontjából nem releváns, a hivatkozott uniós rendelkezést az EU Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes értelmezése annyira nyilvánvaló, hogy azzal kapcsolatban észszerű kétség nem merül fel (283/81. sz. CILFIT-ügy, 21. pont). A Kúria ezen feltételek figyelembevételével vizsgálta az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességét, illetve kötelezettségét és úgy ítélte, hogy a felperesek által felvetett jogkérdések tekintetében - az adott kereseti kérelem mellett, az eljárás jelen szakaszában ismertté vált tények alapján - az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei nem állnak fenn, figyelemmel a később kifejtett indokokra is. A felperesek erre irányuló kérelmét mindezek alapján a Pp. 155/A. § (2) bekezdése szerint elutasította.
- [8] A Kúria a jogerős végzést a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt nem találta jogszabálysértőnek.
- [9] A felperesek elsődlegesen a jogerős határozat hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság végzésének megváltoztatását, a kereseti kérelmüknek helyt adó határozat meghozatalát kérték. Ilyen felülvizsgálati kérelem nem terjeszthető elő az adott tényállás mellett, mivel az alperessel szemben a perindítás hatálya sem állt be. A Kúria a

felperesek felülvizsgálati kérelmét - a Pp. 3. § (2) bekezdése alapján, annak tartalma szerint elbírálva - akként értelmezte, hogy az a jogerős végzés hatályon kívül helyezésére, az elsőfokú bíróságnak az eljárás lefolytatására való utasítására irányult. A felperesek felülvizsgálati kérelmükben egyebek mellett azt állították, hogy a perben eljáró bíróságok a Pp. 130. § (1) bekezdés j) pontja alapján hozták meg döntésüket, kérték annak megállapítását, hogy e döntések ténylegesen a Pp. 130. § (1) bekezdés b) és f) pontján alapulnak. A Kúria rögzíti, iratellenesen állítják a felperesek, hogy az eljáró bíróságok döntése egységesen a Pp. 130. § (1) bekezdés j) pontján alapul. A másodfokú bíróság a döntését ugyanis a Pp. 130. § (1) bekezdés d) és/vagy f) pontjára hivatkozással hozta meg. A felülvizsgálati kérelem azzal összefüggésben, hogy miért kell úgy tekinteni, a döntés a Pp. 130. § (1) bekezdés b) vagy f) pontján alapul, indokolást nem tartalmazott, ezért a kérelem ezen részével a Kúria a Pp. 272. § (2) bekezdésében írtakra tekintettel érdemben nem foglalkozhatott.

- [10] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben állították, hogy a másodfokú bíróság végzése jogszabálysértő, mert nem vizsgálta, hogy a per tárgyává tett szerződéses rendelkezések a Hpt. 210. § (3) bekezdésébe, a 213. § (1) bekezdés d) pontjába ütköznek. A Kúria utal arra, a felperesek keresetükben a perbeli szerződés 11/3. pontja tisztességtelenségének megállapítását kérték és nem hivatkoztak a Hpt. 210. § (3) bekezdésének, illetve a 213. § (1) bekezdés d) pontjának megsértésére. Ebből, valamint a később kifejtettekől következően jogszabálysértés nélkül vizsgálandóak a perben eljáró bíróságok kizárólag a tisztességtelenség körében.
- [11] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben lényegében azért tartották jogszabálysértőnek a jogerős végzést, mert - álláspontjuk szerint - a DH1. tv. és DH2. tv. alkalmazása a fogyasztói irányelv több rendelkezésébe, elsődlegesen a 6. és 7. cikkébe ütközik. A Kúriának ezen hivatkozásra tekintettel arról kellett döntenie, hogy a perben eljáró bíróságoknak a fogyasztói irányelv rendelkezéseit értelmezve egyrészt a kereset tárgyává tett szerződési rendelkezés, másrészt hivatalból a szerződés más rendelkezései tisztességtelenségét kellett-e vizsgálnia. A DHL tv. 4. § (2) bekezdése a Kúria 2/2014. PJE határozatán alapul, amelynek indokolása az EU Bíróság C-26/13. sz. Kásler-ügyben hozott ítéletében kifejtett jogértelmezést vette át. A hivatkozott törvényi rendelkezés alapján az egyoldalú kamat-, költség-, díjmelést lehetővé tevő rendelkezések tisztességtelenek, kivéve, ha a tisztességtelenség törvényi vélelmét a pénzügyi intézmények egy speciális - az Alkotmánybíróság több ítéletében kvázi közérdekű pernek minősített - eljárás keretében sikerült megdöntenie. A törvény egyúttal kötelezte a pénzügyi intézményeket a tisztességtelenül felvett kamat, költség, díj visszafizetésére, vagyis az elszámolásra. Amennyiben a fogyasztó az elszámolás eredményét vitatta, lényegében három fórum - ezen belül két bírósági szint - állt a rendelkezésére jogai érvényesítésére.
- [12] A Kúria hangsúlyozza: a kamat, költség, díj jogszabályba ütköző, illetve tisztességtelen módosításával kapcsolatos szerződéses rendelkezés soha nem az egész, hanem csak az adott feltétel érvénytelenségét eredményezi. A jelen per tárgyává tett szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, így érvénytelensége már megállapítást nyert, így semmi indoka, értelme nincs ugyanezen szerződéses rendelkezés további érvénytelenségi okai vizsgálatának, tekintettel az azonos jogkövetkezményekre.
- [13] A felperesek sérelmezték, hogy a DH2. tv. 37. § (1) bekezdése nem teszi lehetővé kizárólag az érvénytelenség megállapítására irányuló kereset előterjesztését. A Kúria utal arra, a felperesek által keresetlevelükben megjelölt szerződéses rendelkezés tisztességtelensége folytán az alperes a felperesekkel elszámolni volt köteles. Erre való tekintettel a konkrét jogvita eldöntése szempontjából nincs jelentősége annak a

kérdésnek, hogy egyébként a DH2. tv. 37. § (1) bekezdése megfelel-e a fogyasztói irányelv rendelkezéseinek.

- [14] A Kúria megítélése szerint az Európai Unió Bíróságának a fenti irányelvvel kapcsolatos - részben a felperesek által is hivatkozott - joggyakorlata alapján nem állapítható meg az a kötelezettség, hogy a tagállami bíróságoknak részleges érvénytelenség megállapítására irányuló perekben - erre irányuló kereseti kérelem hiányában - a fogyasztói szerződés egészét, minden egyes egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel esetleges tisztességtelenségét hivatalból kellene vizsgálniuk. Az EU Bíróság csak a kereseti kérelem alapjául szolgáló ÁSZF rendelkezések vonatkozásában állapított meg többlet-eljárásjogi kötelezettséget a tagállami bíróságok számára (így többek között: C-488/11. sz., *Asbeek Brusse* ügyben hozott ítélet, 39. pont; C-470/12. sz., *Pohotovost'* ügyben hozott ítélet, 40. pont), de egyik ítéletében sem törte át a tagállami polgári eljárásjogok legfontosabb alapvető rendelkezését, a kérelemhez kötöttség elvét úgy, ahogy arra a felperesek hivatkoztak.
- [15] A Kúria hangsúlyozza, a Fővárosi ítélet hivatkozott határozata más kereseti kérelem és eltérő tényállás mellett született, az abban kifejtett jogi álláspont ezért ezen okból sem lehet a jelen felülvizsgálati kérelem elbírálása során irányadó.
- [16] A Kúria rögzíti, a felperesek először felülvizsgálati kérelmükben állították, hogy a perbeli kölcsönszerződésnek - a keresetben megjelölt tisztességtelen rendelkezésén túlmenően - további szerződéses rendelkezései is tisztességtelenek. A Kúria e körben hangsúlyozza, a felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslat, amelynek tárgya - az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében - nem lehet olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek nem hivatkoztak (BH 2002.447., 2002.283.). A felperesek által támadott jogerős végzés nem az ügy érdemében hozott határozat, így az önmagában emiatt a felek közötti jogviszonyban - a kereseti kérelem vonatkozásában - ítélt dolgot nem eredményez.
- [17] A Kúria nem foglalhatott állást abban a kérdésben, hogy a DH1. tv. 16. §-a összhangban van-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével, mivel jelen perben a hivatkozott törvényi rendelkezés alapján a tárgyalás felfüggesztésére nem került sor. Azt sem vizsgálhatta, hogy a forintosítás kapcsán megállapított árfolyam összhangban van-e a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésével, mivel ez sincs összefüggésben a kereseti kérelemmel.
- [18] A felperesek alkotmányossági hivatkozásával összefüggésben a Kúria utal arra, hogy az Alkotmánybíróság a határozataiban nem találta alaptörvény-ellenesnek a DHL tv.-t és a DH2. tv.-t sem. A felperesek felülvizsgálati kérelmének elbírálása körében nincs jelentősége annak, hogy ezen AB-határozatokban kifejtettekkel a felperesek nem értenek egyet.
- [19] A Kúria mindezekre figyelemmel az ítéletábra végzését a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv. VII 30.068/2016.)